

Postanowienie z dnia 28 sierpnia 2007 r.

II UZ 27/07

Ustanowienie dla strony w sprawie z zakresu ubezpieczeń społecznych adwokata lub radcy prawnego z urzędu na podstawie art. 117 § 6 k.p.c. nie jest równoznaczne ze zwolnieniem tej osoby od obowiązku uiszczenia opłaty podstawowej w wysokości 30 zł od pism procesowych wymienionych w art. 36 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. Nr 167, poz. 1398 ze zm.).

Przewodniczący SSN Zbigniew Korzeniowski, Sędziowie SN: Krystyna Bednarczyk, Jolanta Strusińska-Żukowska (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 28 sierpnia 2007 r. sprawy z wniosku Mariana K. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w E. o rentę inwalidy wojennego, na skutek zażalenia wnioskodawcy na postanowienie Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 12 kwietnia 2007 r. [...]

o d d a l i ł zażalenie.

U z a s a d n i e

Postanowieniem z dnia 12 kwietnia 2007 r. Sąd Apelacyjny-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku odrzucił skargę kasacyjną ubezpieczonego Mariana K. od wyroku tego Sądu z dnia 7 listopada 2006 r. ze względu na jej nieopłacenie. Sąd Apelacyjny stwierdził, że w myśl art. 36 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. Nr 167, poz. 1398 ze zm.) od skargi kasacyjnej w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych pobiera się opłatę w kwocie 30 zł. Natomiast na podstawie art. 130² § 3 k.p.c. Sąd odrzuca bez wezwania o uiszczenie opłaty skargę kasacyjną wniesioną przez radcę prawnego, w sytuacji gdy podlegała opłacie w wysokości stałej, a zgodnie z art. 398⁶ § 2 k.p.c. Sąd drugiej instancji odrzuca na posiedzeniu niejawnym skargę kasacyjną, która nie została opłacona.

Zażalenie na powyższe postanowienie złożył ubezpieczony, który wniósł o uchylenie orzeczenia i przekazanie skargi Sądowi Najwyższemu do rozpoznania. Skarżący podniósł, że wnioskodawca był zwolniony od kosztów sądowych, gdyż tylko w takim przypadku - w myśl art. 117 § 1 k.p.c. - mógł otrzymać pełnomocnika z urzędu. Warunkiem koniecznym przyznania pełnomocnika z urzędu jest bowiem uprzednie zwolnienie strony od kosztów. W związku z powyższym uznać należy, że skoro wnioskodawcy przyznano w niniejszej sprawie pełnomocnika z urzędu, to został on zwolniony z kosztów sądowych, mimo że Sąd Apelacyjny w Gdańsku nie wydał stosownego postanowienia w tym zakresie. Wniosek o przyznanie pełnomocnika z urzędu zawiera w sobie *implicite* wniosek o zwolnienie z kosztów sądowych, a zatem w przypadku zgłoszenia żądania jedynie o ustanowienie pełnomocnika z urzędu, Sąd powinien rozpoznać wniosek przede wszystkim w płaszczyźnie zwolnienia od kosztów sądowych. Skarżący podniósł, że w myśl art. 100 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych strona zwolniona od kosztów sądowych nie uiszcza opłat sądowych. Tak więc wnioskodawca nie miał obowiązku uiszczenia opłaty sądowej, a tym samym nie było podstaw do odrzucenia skargi kasacyjnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie jest nieuzasadnione. Niniejsza sprawa jest sprawą z zakresu ubezpieczeń społecznych, a wszczęta została na skutek odwołania ubezpieczonego od decyzji organu rentowego. Z art. 96 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, powoływanej dalej jako „ustawa o kosztach”, wynika, że strona wnosząca odwołanie do sądu pracy i ubezpieczeń społecznych nie ma obowiązku uiszczania kosztów sądowych, z zastrzeżeniem art. 36 tej ustawy. Wnioskodawca jest więc stroną korzystającą z ustawowego zwolnienia od kosztów sądowych, wobec czego nie ma racji, gdy twierdzi, że przyznanie mu pełnomocnika z urzędu było równoznaczne ze zwolnieniem go od kosztów sądowych przez sąd z uwagi na treść art. 117 § 1 k.p.c. Przepis ten nie znajduje bowiem zastosowania do rozpoznania wniosku o ustanowienie adwokata z urzędu dla strony zwolnionej od obowiązku ponoszenia kosztów z mocy ustawy. W takiej sytuacji ustanowienie pełnomocnika z urzędu następuje na podstawie art. 117 § 6 k.p.c., zgodnie z którym strona korzystająca z ustawowego zwolnienia od kosztów sądowych może

zgłosić wniosek o ustanowienie dla niej adwokata lub radcy prawnego z urzędu, jeżeli na podstawie oświadczenia zawartego we wniosku, obejmującego szczegółowe dane o stanie rodzinnym, majątku, dochodach i źródłach utrzymania, wykaże, że nie może, bez uszczerbku utrzymania swojego i rodziny, ponieść kosztów wynagrodzenia adwokata lub radcy prawnego. Warunkiem ustanowienia dla strony ustawowo zwolnionej od obowiązku uiszczania kosztów sądowych nie jest więc, bo być nie może, uprzednie zwolnienie jej od tych kosztów przez sąd, a tym samym twierdzenie skarżącego, że w tym przypadku wniosek o przyznanie pełnomocnika z urzędu zawiera w sobie *implicite* wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych, jest nieuprawnione. Tym samym ustanowienie dla ubezpieczonego radcy prawnego z urzędu nie może być uznane za równoznaczne ze zwolnieniem go od ponoszenia kosztów sądowych przewidzianych przez art. 36 ustawy o kosztach, które z uwagi na zastrzeżenie zawarte w art. 96 ust. 1 pkt 4 tej ustawy, obowiązany jest uiścić pomimo tego, że jest stroną korzystającą z ustawowego zwolnienia od kosztów sądowych. Przepis art. 36 ustawy o kosztach stanowi zaś o konieczności uiszczenia w sprawie z zakresu ubezpieczeń społecznych opłaty podstawowej w kwocie 30 zł wyłącznie od apelacji, zażalenia, skargi kasacyjnej i skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia.

Warto przy tym dodać, że w stanie prawnym obowiązującym do 9 marca 2007 r. nie było możliwe zwolnienie strony wnoszącej odwołanie w sprawie z zakresu ubezpieczeń społecznych od opłaty podstawowej od pism procesowych wymienionych w tym przepisie z uwagi na brzmienie art. 14 ust. 2 oraz art. 100 ust. 2 zdanie drugie ustawy o kosztach sądowych, zgodnie z którymi opłata podstawowa pobierana była także od podlegających opłacie pism wnoszonych przez stronę zwolnioną od kosztów sądowych przez sąd, chyba że ustawa stanowiła inaczej. Ustawą z dnia 14 grudnia 2006 r. o zmianie ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. z 2007 r. Nr 21, poz. 123) z dniem 10 marca 2007 r. zmieniono jednak przepis art. 100 ust. 2 oraz uchylono przepis art. 14 ust. 2 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych. Zgodnie z art. 100 ust. 2 w nowym brzmieniu, Sąd może zwolnić stronę od kosztów sądowych w całości i w takim przypadku stosuje się odpowiednio przepis art. 100 ust. 1 ustawy. Tak więc od tej daty strona zwolniona od kosztów sądowych przez sąd nie ma również obowiązku uiszczania opłaty podstawowej od wnoszonych przez nią środków zaskarżenia, wobec czego odwołujący się w sprawie z zakresu ubezpieczeń społecznych, korzystający z ustawowego zwolnienia od

kosztów, może ubiegać się o zwolnienie od obowiązku ponoszenia opłaty podstawowej od pism wymienionych w art. 36 ustawy. Nie jest to jednakże warunek ustanowienia dla tej strony pełnomocnika z urzędu, wobec czego przy środkach odwoławczych objętych przymusem adwokacko - radcowskim, kolejność czynności zmierzających do ustanowienia pełnomocnika z urzędu i zwolnienia ubezpieczonego od obowiązku poniesienia opłaty podstawowej będzie zupełnie odwrotna od opisanych przez skarżącego w uzasadnieniu zażalenia. Pierwotny charakter musi mieć bowiem wniosek o ustanowienie pełnomocnika z urzędu, a dopiero wniesienie, np. skargi kasacyjnej przez tego pełnomocnika, co implikuje konieczność uiszczenia opłaty podstawowej, otwiera drogę do żądania zwolnienia od tej opłaty, jeżeli strona z powodów określonych w art. 102 ustawy o kosztach, nie może jej ponieść.

W sprawie niniejszej odwołujący się nie złożył jednak wniosku o zwolnienie go przez sąd od konieczności poniesienia takiej opłaty, wobec czego w myśl art. 10 ustawy o kosztach, obowiązany był ją uiścić przy wniesieniu do sądu skargi kasacyjnej. Nie jest sporne, że ten środek odwoławczy nie został jednak opłacony, a że wnosił go pełnomocnik ubezpieczonego będący radcą prawnym, zastosowanie znajdował przepis art. 130² § 3 k.p.c., zgodnie z którym w takiej sytuacji skarga kasacyjna podlega odrzuceniu bez wzywania do usunięcia tego braku, jak prawidłowo stwierdził Sąd Apelacyjny.

Z tych względów, na podstawie art. 394¹ § 3 k.p.c. w związku z art. 398¹⁴ k.p.c. Sąd Najwyższy postanowił jak w sentencji.

=====